

Bossche koek, Bossche kneup en andere Bossche specialiteiten

Echte autochtone Bosschenaren zeggen van zichzelf wel dat ze *nen èchten Bossche kneup* zijn. Volgens het Bosch Woordenboek zou dat verband kunnen houden met een gerenommeerde knopenfabriek, die ooit in een steegje aan de Orthenstraat lag. Uit onze jeugd herinner ik me dat we bij het voetbal tegen TGG en BVV spraken van de tegenstanders als *slappe Bossche koek*, hoewel ik eerlijkheidshalve moet bekennen dat die 'koeken' soms toch te taai bleken voor ons. Wij kregen 'ne *stevige jas!*

Er was ooit een prachtige speciaalzaak in de stad waar men Bossche koek kon kopen in variaties: 'De Eenhoorn' oftewel 'het winkelke van Suys' in de Hinthamerstraat. Daar kon je in vroeger dagen nog puddings, 'volle venten' en 'boerenkonten' bestellen! Bakker Arnold van Zuylen (de vierde eigenaar) sloot deze zaak definitief in 1985. Ook het koekfabriekje bij het Herman Moerkerkplein (Rozemarijnstraatje!) verdween daarna. De Bossche koek die wij wel eens aten, was kandijkoek (met witte kandij en gember). Ook zijn we op school wel eens getrakteerd op *Bossche moppen*, taai-taai-achtige vierkante koekjes. Op vroegere feesten werd in onze omgeving veelvuldig *d'n Bossche potpourri* gezongen. Dat lied, ook wel 'marche populaire' getiteld, is een aaneenschakeling van overbekende melodieën die begint met 'Hop Marianneke'. Dan loopt het via 'Vooruit, vooruit, Mina', 'Op de mèrt daor woont unnen bèkker', 'Schippertje lief', 'Al op die berge' en 'd'n boer die mèlkt z'n koei, koei, koei' naar 'Dat gaat naar Den Bosch toe' om vervolgens met 'cognac, cognac, m'n vaoder heet 'n jak' en 'Houd er de moed maar in' af te lopen. Er zullen

beslist varianten op dit veel gezongen lied bestaan. Interessant vond ik altijd de tekstvarianties na 'cognac, cognac'. Op plaatsen zong men 'cognac, cognac, mijn vader pruimt tabak' en 'cognac, cognac, mijn vader heet 'ne zak'. Wij tekenden de 'jak'-variant op bij wijlen Henk Boselie die ons verzekerde dat de oude oer-Bossche uitdrukking 'n *jak hebbe* oorspronkelijk in het lied thuishoort. De betekenis van 'n *jak hebbe* is dronken zijn.

D'n Bossche bol was nog niet zo lang geleden in het nieuws, omdat bakker De Groot zijn bol heeft laten patenteren. Het moet gezegd dat deze lekkernij gerust geroemd mag worden, maar vanouds spraken wij altijd van chocoladebollen, ook al was dat niet conform de ingrediënten en des bakkers wens. Ondanks alle vvv- en bakkerspromotie blijft de 'sjekladbol' gehandhaafd in de volksmond, maar in Tilburg hoorden we dat de plaatselijke warme bakker Boogers de beste Bossche(!) bollen maakt! Ooit in de negentiende eeuw schijnt de lekkernij overigens de bedenkelijke benaming 'bruine gek' gedragen te hebben.

Vanouds is de *Bossche beuling* bekend. Volgens A.P. de Bont (Dialekt van Kempenland) betekent het woord beuling of bulling van oorsprong pens of lijf. Jan Elemans (Woord en wereld van de boer) geeft *bulleng* met de

Het enige adres voor de Echte Bossche Koek en Bossche Moppen Firma J. A. Suys
KOEKFABRIEK „DE EENHOORN”
ANNO 1794
Hinthamerstraat 4
Telef. 7881 - Giro 99936
's-Hertogenbosch

omschrijving 'dikke darm'. Hij vertelt dat er in het Land van Ravenstein *bul-lengworst* gemaakt werd van allerlei resten slachtafval. Dat gold ook voor de Meierij rond Den Bosch en voor Den Bosch zelf, maar de eerlijkheid gebiedt te melden dat er nog weinig slagers in de stad zijn, waar men dit zware wintergerecht kan bestellen. Beuling wordt net als balkenbrij vooral rond vastenavond gegeten. Gebakken bloedworst hoort tot dezelfde orde; met meegebraden schijfjes appel is die niet te versmaden in de wintertijd! Om alle cholesterolproblemen bij te vergeten...